

from Holwits

א. רבינו אהרן שמעון שפירא מפראג

זרח השמש ובא השמש. עד שלא שקעה שמשו של רבינו הגדול מהר"ל מפראג, זרחו שמשו של רבינו שמעון הצדיק, הוא ראה את אור העולם כראשונה, תשע שנים טרם יגר יהודה כבד" - טרם נפטר המהר"ל - כשנת שלוש מאות ושישים. ובהולדו קראו שמו שמעון וכאשר נפל למשכב אחרי בן הוסיפו לו את שם אהרן - הוא אהרן שמעון.

שם בעיר פראג נולד, שם יצק מים על יד גאונות, שם ישוב בתחלה על כסא אבותיו להורות ילדים, עלה למעלת רב העיר וכל המדינה, שם הרביץ חרזה לחלמידים והאיר פני תבל בתורתו, בעקבתו וקדושתו. ארבעים שנה (לימור) [למר] - במאה הרביעית - וארבעים שנה לימור - במאה החמישית.

שם גם מדרוהו בעלי-מחלוקת ורובו וישטמוהו "בעלי חצים" ושם נפטר.

הוא היה בחיז החכמים, תפארת ישראל, חד-מרבני קשישאי, מתקיפי קמאי ועמוד ההוראה לבתראי. ברוח קדושה ובהלהבות של חסידות ישב והרביץ תורה ברכים.

אמנם לא זכינו לראות את ספריו, פרי חכמתו אשר יעידו על גודל חכמתו - כי כל ספריו הרבים חיבורי גפית ותשובות, גבוהו וקדוהו וכמעט על אלו פנמנו, לכו ראה הרבה חכמה ואולם עמו מתה חכמתו, ורק מעט מזעיר נשאר לנו מתורתו מה שפוסקים אחרונים וביחוד נכדיו מוזכרים פסקיו הלכה למעשה, ישנו למונו. אבל זה רק כטופה מן הים. על אבן מצבתו חרות וכתוב לאמר: "... חמדת ישראל כלי המקדש נזר ועטרה, משיח ה' רוח אפינו נשיא, אלקים שר התורה, הגאון הגדול המפורסם חסיד ועינו רבן של כל ישראל... שמעון הצדיק לימור ושימש הרבנות בפראג ארבעים שנה. מצודתו הייתה פרוסה בורנקורט, לבוב, לובלין, קראקא, ווינא. עסיק בתענית רצופים, ורבי לא נהנה מעולם הזה באצבע קטנה. ותרד שנתו בלילה דסותא, ספרא ספרי דינא ועל פה סדרי משנה.

גראותיו מי ימלא, אשר צלל, יקר מוול, ותשובות הנשלחות לארבע פנה. שם משמעון שמו חזק וגדל למרחקים. מאפיס ארץ יאספו לחוד פלפלי חלוקים. עוד לימד דעת כים [התלמוד] ופוסקים. ושאלות ותשובות מורכבות חיבו, ודרשות מנטיים. נצחו אראלים המצוקים וכו'... אור עולם, המאיר לעולם כולו באור תורה האמורה מפי אהרן, מרן ורבן של כל ישראל, רבינו הקדוש המיוחד בדרו, כמלאך אלקים תוארו... רבי שמעון תנא דבריהתא. בוצינא קדישא, עמוד דנורא וקלין ובעורא דאשתא, ויהי כנסוע אהרן חסידא ופרישא. נסתלק הענן... שמעון צבי לצדיק מבני ארץ מצוקים. מופצץ סלעים ומשבר פוקים בקולות וברקים. עייל פילא בסדקות הרקים כראי מוצקים ולהבין להורות לשעה ולדורות משפטים וחקים. גר מערבי. וך אמרותיו שבעתים מוקקים. אהרן בן שמונים שנה בעמרו לפני בוראו. הנמצא כזה איש אלקים ממרח שמש עד מכואו. רבב ישראל ופרשיו, ישמח במעשיו ארץ ומלאו. נספר כד דדמך ר' סימון, והחכמה מאין מוצאוי. ונל פיי לילא.

התוארים הללו שנחקקו על קברו והיו לנו לאספקלריא המאירה ומעידה על דרך התפתחותו ופעולותיו של הגאון הזה אשר זרמים שונים התלכדו והתאחדו בקיבו למויגה אחת.

ואל ידמה אדם בכפשו שמחוקק-המצבות הפריז קצת על מדת תואריו.

תא חזו מה שכתב עליו אחד מגאוני הזמן ההוא בהכנעה יחידא כעבדא קמי מריה, זה היה בעת שהתיר רבינו ר' אהרן שמעון יחד עם בית דינו עגונה אחת, וביקש מרוב ענותנותו שנית דינו יכתבו לגאוני הזמן להסכים עמו, מובן שבחרו בהגאונים היותר גדולים ומפורסמים בעולם אז. ומדום הגאון רבי יצחק הגדול אבד"ק פוזנא בעל "באר יצחק" ומי נמטיס לוחי פי י' ילא, והגאון בעל "עבודת הגרשוני" אשר היה אב"ד בכמה עיירות גדולות, ועלה ונתעלה לאבד"ק ווינא, ולבסוף בקי מיץ ומקורף נלמנו לאספקלריא מלמיו כגאון הממנס כ' דוד לטפטיס על פיי ענוטיס, והוא בעל עבודת ג' - אשר היה אז לפי החשבון אב"ד בקי מיץ - אף שלא הסכים להלכה להחזיר את העגונה אעפ"כ כתב כזה"ל: "השואלים בעצמן. המה אנשי מופת, מופתי הדרד זיוו והדרו, ושבי ראשונה במשפט צדק מ"ש

בעיר ואם בישראל ק"ק פראג, וכי' וכי'... גם תמכתו יתירותו שיש לנו אילן גדול לתלות בו, היה מורינו ורבינו רבן של כל בני הגולה, הגאון תפארת ישראל, רבינו אהרן שמעון אשר אור תורתו אור נערב זורח בק"ק הנ"ל, והבדיק והאיד כל בני תבל ממוצא עד מערב שיצא הדבר לפניו להחיות, וחוא באחד ומי ישיבנו, ומי יבא אחר המלך ודתו, וכל הפורש מדבריו כאלו פורש מן החיים, כי עליהם אין לחוסוף ואין לגרוע, ומה שחלה ההיתר בהסכמת כל בעלי הוראה, זאת לא זאת כ"א במקום גדולתו - ענותנותו וחסירתו, חלק כבוד לתלמידים במקום הרב, ואף גם זאת מדעת קונו הייה בו שילמדו הקטנים ק"ו מן הגדולים כמוהם וכי' וכי'... עכ"ל

(ש"ס עמ"ב סי' נ"ט).

מעשה חזו מאן גבוא רבא דקא מסהיד עליה, וכותב עליו ותוארים כאלה אשר אין למעלה מהם, בהכנעה יתירה כאילו היה אחר מתלמידיו, וגם הגאון בעל "עמח צדק" רב העיר נקלשבורג וכל מדינת מעהרין מזכירו תמיד בתואר "האב"ד הישראלי" וכן יתר גדולי דורו סיפרו בגדלותו.

אשרי הדור אשר זכו לו, ואשרי תלמידיו אשר זכו לחסות בצלו. ובצדק יאמרו המושלים "משמעון הצדיק עד שמעון הצדיק לא קם כשמעון".

מן הטורים החרותים על אבני מצבתו, והכתובים בספר "עבודת הגרשוני", יזוכח הקורא כי דמות רוחנית ענקית לפנינו, אשר אופיו, השקפותיו, הליכותיו, תכונת נפשו ומדותיו, קדושתו ופרישותו, רק אפס קצתם נראו וכלם לא נראו.

כדאי הוא איפוא אוחו צדיק לעשות לו זכר עלם לבתוב את קדושתו, מארעותיו, וגלגוליו, וגם להוכיח את דור אבותיו מקור מחצבתו, למנות את שמות זרעו, כדאי גם-לרבות קצת תלמידיו אשר כולם גאוניו; כולם מאורות גדולים לממשלת התורה, העבודה ועשיית חסד.

החסר הזה יצא מגזע היחש אנשי שב, ממשפחה רמה ונשאה מדור דור, נצר ממשפחת שפירא אשר רוב כניה מסרו נפשם על קדושת השם בעיר "אשפירא" במדינת אשכנז בשנת תתנ"ו, וגם אחרי כן האדים דמם לא פעם את מימי הנהרות אשר סביבתם, וכן כלה רוב משפחת שפירא

מתגרת ירי האויבים וחרפו את נפשם למות על קדושת אמונתם ותורתם, רק מעט מזעיר יתר הפליטה עלה ירושלימה, ויחי שם, כאמצע המאה השלישית, כשצוק העתים גבר באר"ק, יצאו אחדים מתוכה, ובתוכם אחד המיוחד מאנשי ירושלים מיוצאי ירך גולי שפירא נחלת שפירא, ושמו ר' שלומס קלמן איש מצוין יקר רוח גדול בתורה וחכמה, ויבא עירא פראג, שמה אזה למושב לו, ויזכור אהבת ציון ביום רעה, וחתבת ירושלים לא שכח בימי הטובה, ויקרא שמו קלמן ירושלמי, וזעו אחריו - מהם עזבו את השם שפירא ויתחסו לבית ירושלמי, ומהם כינו את עצמם בשם "שפירא", ורבים היו אשר אחזו בזה וגם מזה לא הניחו ידם, ויחתמו ירושלמי - שפירא. אבל כולם בני משפחה אחת המה, לבית קלמןקש יוצאי הלציו של אבי המשפחה, ר' קלמן ירושלמי לבית שפירא.

לר' קלמן הייה בן גדול בתורה ובחכמה ובעיר מולדתו פראג ובכל המדינה גדול שמו, ועל שם אביו יקרא ר' יוסף ר' קלמן; ליוסף היו המשנה בניו כולם מופלגי תורה, מהם יצאו רבנים יושבי כסאות למשפט, ראשי ישיבות ומחברי ספרים בנגלות ובנסתרות, ובתוכם גם אשר על שולחנם התאחדו תורה וגדולה במקום אחד, ראשי עדה, אנשי שם, ואין המקום פה לפרט את כולם.

ואחר מבני ר' יוסף הנ"ל המעניין אותנו, הייה גדול מאחיו בשנים ובחכמה, הוא הרב הגאון הגדול מרי"ה יואל מיכל ירושלמי-שפירא, הייה עדיק וחסיד, הרבה צדקה וגמל חסד, תפש ישרבה והעמיד תלמידים, והועד לקצין ולראש בעיר מולדתו פראג, ומלכמו למלכותו נגל עי' סי' נ"ט.

ו. החכם כהן צדק אומר שר' קלמן ירושלמי הוא חותנו של המהרש"ל המוכיח הדבה פעמים בשם זה וולפעמים בשם מהר"ק ירושלמי - בספרו ים של שלמה, ולא הביא שום סמוכין כי הוא זה, והמעין יראה כי השערה זו היא בלתי מבוססת, ואם מוסיפין לשני יוסף בן שמעון מוצי' זה לא נחוש גם לשני י"י קלמן ירושלמי וצ"ע. אמנם משי"כ עזר ר"י כהן צדק בכמה מקומות שחתן המהרש"ל הוא ר' קלמן הבבסקסן אשר הייה אנדי"ק בלבוב ואוסטריה, והוא הוא שהיה אנדי"ק בריסק ונסע אח"כ ירושלימה, ברוב אצלי שלא כן הוא, וארבעה אנשים נפרדים הם כמו שחכמתו במק"א כדאיות בירוות וחוקות ואכ"ל.

1598
 נפטר חלף לעולמו [בשבת שיהיה י"ז שבט] שנת משיח (שנ"ח).
 גם הוא ר' יחיאל מיכל הוליד שני בנים מופלגי תורה וחסידות.
 אחר הבנים ההם היה מויה בנימין ואלף שפירא. ריש מחיבתא דיין
 מצוין בעיר מולדתו פראג ולרוב צדקתו וחסידותו קראו לו ר' בנימין
 הצדיק. אבן מצבתו מראשיתו מעידה בו כי מלבד שהיה בקי בכל חדרי
 תורה והעמיד תלמידים הרבה, היתה גם תורת אמת בפיהו, גליא רזיא
 ומצפונה, אלוף ומקובל איש חי ורב פעלים, עבד עבודת ה' בקדושה
 ובטהרה ובכוונה, וביסודיים של אהבה היה מעונה, בצדק שפט דלים,
 ועשירים כאמונה, ועשה צדקה בכל עת ועונה, ונפטר ש"ק ו' חשוון שצ"א.
 נול על י"ט. הוא ר' בנימין הצדיק אבי רבינו שמעון הצדיק.

1630

משפחת בית אמו הצדקת, אשר זכתה להולידו לחנכו ולגדלו, וגם זכתה
 בשררה לראות בניניה את בנה וישב על כסא ממשלתו, ונור הרבנות
 בפראג העיר ואם בישראל על ראשו. אולם מפני הרעה נאספה הצדקת,
 בשנת ת"ט, בחוץ שכלה הרב, ובחרים אימה, מלחמת השוערים עם
 אוסטריא, כאשר יוזבר הלאה.

CHIVA

אמו, אשת אביו הרב ר' בנימין ואלף הנזכר - הרבנית מ' חוה, היתה
 גי' בת גדולים וקדושים, אביה הרב הגדול בתורה האלוף מו"ה אשר
 אנשיל, ר"מ ודיין מצוין בפראג. בן הרב הגאון הגדול אביר הרועים,
 מרבנא ראומתיה, מו"ה מנחם מן, אב"ד ר"מ בפראג, בן הרב הקדוש
 שנהרג על קידוש השם בארץ איטליא.

650

בשנת ש"י היה כסא הרבנות בפראג פנוי. הרב האב"ד מלפנים הגי"מ
 ולקא נפטר כחודש שבט שנה ההיא, ורב אב"ד אחר טרם נתמנה, אמנם
 עדת פראג לא היחה כצאן בלי רועה, לא אלמן ישראל, היה היו שם תמיד
 זקנים וישישים בעלי הוראה, גאון מגאון יאמץ, בתי דינין קבועים להורות
 ולרין. לסדר גיטין וקידושין וכדומה. בימים ההם קרה מקרה בלתי נאה,
 אחר מבתי דינין שלושה בעלי הוראה סדרו גט שלא כדת וכהלכה, כאשר
 נודע הרב להרב הזקן ראש לובני העיר, צעק עליהם חמס, ובוזה העיר
 עליו את חמת מסדרי הגט, ששמו עליו עלילות דברים לאמור שהוציא
 לעז על הגט, ומעל מעל כחרם אשר חחרים רבינו יעקב איש תם

ותלמידות, וקמו עליו להכותו חרם והטילו 'מידים' בקרש"י (ר"ת מענדל
 ולק מסדרי-הגט, ותבת 'בקדש' היא הרב ר' מן שהיה בן הקדוש), וכאשר
 נשמע הרעש בקהילות ישראל, יצאו רבני גאוני זמנו - בפרט ממדינת
 איטליא ארץ מולדתו, ובראשם שארו רבינו המהר"מ מפרגוא - בקול רעש
 להציל את עמיתים הרב ר' מן העשוק והרצוץ חנם, לדעת בכל הארץ שלא
 נדבק כידו מן החרם מאומה, אדרבה כדן וכדת עשה, חיובו עשה, ויפה
 עשה, וכל הפוצה פה נגד הרב ר' מן חייב נידוי, ומחויים והלאה לו העז
 והמשרה, להיות כל צרכי העדה נחתכין על פיו, ליה קיימי שעתא,
 ובלעדו לא ירים איש את ידו, להורות לפניו שום הוראה בלי רשות, ופיו
 מטנו ממלכות כרמ' למילא מפי' יכ' על ס"י ניש. ומאו הלאה נמנה הגאון ר' מן
 מטעם העדה לאב"ד ר"מ ככל הרבנים הקודמים לו. יום פטירתו לא נודע
 מתי.

והרבנית מ' חוה הנזכרת, ילדה לבעלה ר' בנימין ואלף, שלושה
 בנים גדולי תורה מפורסמים בזמנם, רבנים יושבי כסאות למשפט, אך לא
 זכו לשבת יחדיו, כי כל אחד נהג את נשיאותו במדינה אחרת. האחד
 הבכור בנינו אהרן שמעון שפירא, אב"ד בעיר מולדתו פראג ארץ ביה"מ.
 השני הרב הגאון מו"ה דוד, דיין ומרצ' בעיר ווינא ארץ אוסטריא.
 והשלישי הרב הגאון מו"ה מנחם מן, אב"ד ר"מ דק' בריסק דקו"א ארץ
 פולין. ורעו של הראשון יוזברו הלאה, וגם זרעו של שני האחרונים היו
 אנשי שם, גבורי היות, אישים מפורסמים.

1600

רבינו אהרן שמעון שפירא, כבר אמר למעלה שנולד בשנת ש"ס,
 קדוש היה מרחם, עוד בטרם נוצר, הכין ה' את נפשו לגדולות, האגדה
 חספר בעת בנייתו בבית-האברהם-אבינו אמר עליו הסנדק רבינו
 מהר"ל מפראג האב"ד שם אז: 'הילך הזה בן יקיר לגדולות נוצר, ולאורו
 ילכו יהודה וישראל'. ואף כל רואי מעשי נעוריו התנבאו עליו, כי עדי
 יגדל ויהיה לאיש עושה גדולות בארץ.

טרם גמרו תשע שנים כבר זכה ללמוד תורה מפני רבינו מהר"ל,

2. א"ח: בשו"ת הרמ"א סי' נ"ו מובא בתל"ל בל גדולי איטליא יצ"י נבטמו בשבי הקודה לחיוב
 עלמן תנאון כמותרין מן יצ"י וליה רשטנה בתני תלמא מטילי מו"ס בקדיש, מו"ס י"ח 'מענדל'
 'ולק' סירובי, בקדוש תנא תנאון תנזבר דהוא בן הקדש יצ"ל, ע"ש.